

Katarina von Bredow

ALLT
SOM
INTE
SYNS

Lärarhandledning
av Malin Fransson

Lärarhandledning till

ALLT SOM INTE SYNS

Av Malin Fransson

Bokens handling

Joel ska börja 6:an och det betyder högstadiet och en ny skola. Men redan första dagen står det klart att ingenting kommer förändras. Mobbarna är kvar och värst av alla är Ester, hon är riktigt elak och får med sig de andra. För Joel handlar livet om att kryssa genom korridorerna utan att bli sedd, att planera hur snabbt han ska röra sig över skolgården och navigera genom håltimmar. En kväll när han är ute med sin hund ser han någon på en bänk i parken. Någon som är ledsen och blodig i ansiktet. Det är Ester. Hon får följa med Joel hem och en särskild vänskap uppstår där de båda kan dela med sig av sina hemligheter. Ester har en pappa som super och slåss, Joels mamma lämnade familjen och flyttade till Umeå med sin nya man och Joel har knappt sett henne sedan dess. I skolan fortsätter allt som vanligt, men i hemlighet kan Ester och Joel, mobbaren och den mobbade, dela allt det där som inte syns.

Om författaren

Katarina von Bredow skriver barn- och ungdomsböcker om livet i skolan och hemma, om vänskap, kärlek och familjerelationer. Hennes böcker handlar ofta om människor som är mellan elva och nitton år gamla. Katarina von Bredow frågar sig själv varför hon så ofta återkommer till den perioden i livet, och skriver på sin hemsida: Det är omvälvande år, man ska bli den man vill vara, stå för det man vill stå för – och framför allt klura ut vem och vad det är.

Nu har det gått drygt 30 år sedan hon debuterade som författare med boken *Syskonkärlek*, och sedan dess har Katarina von Bredow skrivit 27 barn- och ungdomsböcker.

Jag som har skrivit lärarhandledningen

Jag som skrivit lärarhandledningen heter Malin Fransson och jag är lärare i svenska och svenska som andraspråk. Under mina 23 år som lärare har undervisat i samtliga årskurser i grundskolan. Jag kombinerar min tjänst på grundskolan med arbete som lärare vid Institutionen för ämnesdidaktik på Stockholms universitet. Hos Natur & Kultur har jag gett ut *Öva & pröva* som är ett läromedel med tre övningsböcker med målet att både bedöma och utveckla elevernas läsförståelse. Tillsammans med Fredrik Ahlén har jag även gett ut det språk- och kunskapsutvecklande läromedlet *Vägar till SO* och podden *Vägar till lärande*.

Om lärarhandledningen

I lärarhandledningen finns förslag på hur du tillsammans med dina elever kan arbeta med boken.

När det kommer till arbete med elevers läsförståelse hänvisas ofta till:

Läsning = Avkodning x förståelse¹

I arbetet med lärarhandledningen har det som kallas lärarens *didaktiska, utökade formel* varit vägledande:

Läsning = Avkodning x Förståelse + Motivation + Aktivitet²

Planerade aktiviteter, frågor och uppgifter **före, under och efter** läsning är en del av motivationsbygget. Den gemensamma läsningen, samtalen om text, frågorna och uppgifterna blir en stöttning och en väg in i texten. De gemensamma samtalen om boken kan både göra texten mer begriplig och få den att träda fram i nytt ljus.

Lärarhandlednings struktur:

Före läsning, ett samtal om omslaget och gemensam läsning av första stycket. Syftet är att aktivera elevernas förkunskaper, bygga motivation och nyfikenhet.

Under läsning, uppdelat efter kapitel och angivna sidor i boken. Här ges förslag på textfrågor och kortare kopplade skrivuppgifter.

Efter läsning, med förslag på övergripande boksamtalsfrågor och några större avslutande uppgifter.

---

1 "The simple view of reading" Gough & Tunmer 1986; Hoover & Gough 1990.

2 Alatalo (red.) 2016.

I textfrågorna aktiveras de fyra läsförståelseprocesserna:

De fyra läsförståelseprocesserna

- Uppmärksamma och återge explicit uttryckt information
- Dra enkla slutsatser
- Tolka och integrera idéer och information
- Granska och värdera innehåll, språk och textelement

Före läsningen

Samtal om texten

För att skapa bra möjligheter för alla elever att delta aktivt i samtal kan samtalsmodellen EPA (tänka enskilt, prata i par och sammanfatta alla gemensamt) vara en väg. Den gemensamma sammanfattningen behöver inte innebära att alla ska lyssna till vad alla sagt. Lyssna aktivt som lärare under parsamtalen och sammanfatta i helklass genom att återkoppla till delar av det du hört från de olika samtalen. Nedan följer förslag på frågor att samtala om före läsningen.

Titta på omslaget

Titeln är *Allt som inte syns*.

Vad heter författaren som har skrivit boken?

Vet du något om författaren sedan tidigare?

Vad tror du titeln *Allt som inte syns* syftar på?

Vad kan det vara som människor ibland döljer för andra?

Omslaget är indelat i fyra rutor varav två är svarta och två föreställer två personer.

Vilka tror du att personerna på omslaget är?

Vilken relation tror du att personerna på omslaget har?

Vad kan de två svarta rutorna betyda?

Bokens inledning

Läs texten första stycke tillsammans.

Vad får du för information om Joel?

Vad tror du boken kommer att handla om?

Under läsning

Här följer förslag på textfrågor och kortare skrivuppgifter att arbeta med under läsningen.

Textfrågor sidorna 5-18

1. Vilka bor tillsammans i Joels hem?
2. I texten står: *Trots allt som skaver inombords suger det till av hunger i magen* (s. 7) Vad är det Joel känner skaver inombords?
3. Joels mamma bor inte längre med honom. Hur gör författaren för att beskriva det tomrum som mamman lämnat efter sig?
4. Var bor mamman?
5. Joel, Jesper och pappan verkar ha olika känslor kring att mamman flyttat. Hur skiljer sig deras känslor åt?

Textfrågor sidorna 19-49

6. Joel har klockat sträckan till skolan flera gånger. Varför?
7. Joel är rädd. Hur gör författaren för att visa det? Ge ett exempel från texten.
8. Joel beskriver Elias och de andra som rovdjur. På vilket sätt är det en passande beskrivning?
9. Joel hoppas att Madeleine ska vara en lärare som sätter ner foten. Varför hoppas han det?
10. Varför hänger inte Joel med Sebastian och Melvin trots att han egentligen vill?
11. Vad tänker du om läraren Madeleines agerande första dagen? Vad gör hon bra och vad borde hon inte gjort?

Arbeta med eget skrivande – uppgifter till sidorna 5-49

 I texten säger pappan: *Du måste sluta se allt så negativt. Det blir en **själv-uppfyllande profetia*** (s. 7).

a) Vad betyder uttrycket?

b) Ge exempel på en positiv självuppfyllande profetia som du gärna vill att någon säger till dig.

 Stilfigurer eller retoriska figurer är en slags språkliga redskap för att skapa effekter i texten. En liknelse kan användas för att beskriva något mer målande.

Författaren använder sig ofta av liknelser, exempel:

Medlidandet hänger som en seg slimeklump över honom och rinner ner över huvudet och axlarna, bordet och maten.

- Kan ni bara sluta glo som om jag var ett missbildat foster i en burk formalin? (s. 8-9)

Skapa egna liknelser för att beskriva:

Känslan av hunger

Känslan av trötthet

Känslan av nervositet

 Författaren beskriver på sidan 25 Hugo och Elias. Hugos gångstil beskrivs som *lite klafsig* och Elias röst som *skränigare än vanligt*. Beskriv på liknande sätt en påhittad persons leende och blick. Exempelvis: *Hens leende var... och blicken...*

 På sidan 36 beskrivs hur Elias skanderar "Jo-el, Jo-el, Jo -el". De finns synonymer som betyder nästan samma sak men det finns viss skillnad i deras betydelse och när de passar att använda.

Skriv följande ord i meningar (du får böja orden):

ropa, skrika, skräna, gasta och hojta.

Textfrågor sidorna 50-71

12. Jesper och hans vänner pratar med Joel innan lunchen. Varför gör det Joel både glad och nervös?
13. Hur skiljer sig Melvin och Sebastians sätt att vara mot Joel?
14. Beskriv Esters kommentar till Joel i matsalen med tre adjektiv (beskrivande ord.)
15. Varför gör det ont i Joel när han ser den unga mamman i lekparken?
16. Hur skulle du beskriva Joel och mammans sms till varandra?
17. Hur känner Niklas och Joel varandra?
18. Hur framgår det att Niklas inte känner till läget för Joel i skolan?
19. Varför känner Joel att han gör sin pappa besviken?

Textfrågor sidorna 71-101

20. Varför lämnar inte Joel Ester i parken trots att hon är otrevlig mot honom?
21. På vilket sätt påminner Ester om monstret som Joel var rädd för som liten?
22. Innan Ester berättar att hon inte ramlat i trappan har författaren gett dig som läsare ledtrådar om lögnen. Ge exempel på en ledtråd som fick dig att ana att det var en lögn.
23. Hur fick Ester tag på whiskyflaskan?

Arbeta med eget skrivande – uppgifter till sidorna 50-101

 Joel och hans mamma verkar skriva ytliga och inte så ärliga sms till varandra. Hur skulle två mer ärliga sms kunna se ut?

- a) Skriv mammans ärliga sms till Joel
- b) Skriv Joels ärliga sms till mamman

 För att skapa effekt i en text kan val av **verb** spela roll. I texten beskriver författaren exempelvis hur skrattet ... *bara **bubblar upp och smiter ut*** (s. 67) och *Tankarna **fladdrar hit och dit***... (s. 68) Beskriv hur en person går ut genom klassrumsdörren men gör beskrivningen mer målande genom att beskriva med andra verb än går.

I texten står: *Det känns lite stillsamt sorgligt, som mycket annat som är förbi och aldrig kommer tillbaka.* Vemod brukar pappa kalla det. (s. 74) Ta reda på vad vemod betyder. Beskriv en situation då du känner vemod.

Textfrågor sidorna 102-137

24. Bokens titel är Allt som inte syns. Hur kan titeln kopplas till det som står på sidan 107?
25. Varför är det viktigt för Ester att de inte använder sina riktiga namn på Snap?
26. Elias säger till Melvin att han trampat i något, ungefär som hundskit. Vad har du för tankar och åsikter om det som sker efter den kommentaren? (s. 128-129)
27. Beskriv stämningen i matsalen med tre ord.

Textfrågor sidorna 138-164

28. Varför blir det så fel när pappan pratar om Niklas och främlingar på nätet?
29. Joel berättar inte sanningen om hur han har det för sin pappa eller mamma. Varför inte?
30. Beskriv Joels dubbla känslor för Ester.
31. Varför drar sig Sebastian undan från Joel?
32. På sidan 149-164 förändras Joel och Esters relation. På vilket sätt?

Arbeta med eget skrivande – uppgifter till sidorna 102-164

- Joel blir skjutsad av Jesper till skolan men riskerar att komma fyra minuter för tidigt. Han tänker: *Det finns tusen saker som kan gå fel på fyra minuter.* (s. 112)

Skriv en lista saker på som kan gå fel i ditt liv på fyra minuter.

- Hur borde lärare Madeleine hantera situationen i klassen?

- Skriv tre råd till Madeleine om vad hon borde göra.
- Skriv tre råd om vad hon inte borde göra.

Textfrågor sidorna 165-180

33. På sidan 166 skriver författaren om att man förr i tiden hängde brottslingar på torget inför en stor publik. På vilket sätt kan man dra en parallell, alltså en koppling, till det som händer i kapitlet?
34. Vad tänker du om Esters agerande under plastfolie-händelsen?
35. Joel känner en lättnad över att Jesper kan skjutsa honom hem på cykeln. Varför?
36. Vilka två i klassen kan sägas vara lite på Joels sida?

Textfrågor sidorna 181-203

37. I texten står: *Det är liksom skol-Ester som kommer och hälsar på.* (s. 190). Vad menar Joel när han tänker på Ester som två olika personer, skol-Ester och den andra?
38. Ester har dubbla känslor för sin pappa. Förklara på vilket sätt.
39. Hur tycker Ester att Joel betar sig i skolan?

Arbeta med eget skrivande – uppgifter till sidorna 164-203

 På sidan 165 står två liknelser:
Tiden är som en våg på havet. Den väller fram och ingenting kan stoppa den.

Tankarna springer som råttor i hjärnan, undersöker vindlingarna i jakten på en utväg, men alla leder till samma plats.

Skriv två egna liknelser som beskriver hur tiden och tankar rör sig.

 Både Ester och Joel verkar tycka att den andre är som två olika personer. Beskriv på vilket sätt du är lite olika hemma och i skolan.

Joel pappa blir väldigt förvånad när han ser Ester hemma i Joels rum. Beskriv något du skulle kunna göra som verkligen skulle förvåna de som du bor tillsammans med.

Textfrågor sidorna 204-231

40. Joel och Ester verkar vara ärlig mot varandra när de ses utanför skolan. Ge exempel på det.
41. Ge exempel från texten som visar att Ester har hög status, alltså makt, i klassen.
42. Mobbingen mot Joel har pågått i flera år. Ge exempel från texten som visar det.

Textfrågor sidorna 231-255

43. Varför har Joel alltid minst 800 kr på sitt konto?
44. I gallerian säger Sebastian:
- *Nu är mamma äntligen klar*
Varför gör det lite ont i Joel när Sebastian säger så?
45. Sebastian lägger till kontakten *Joel* i sin telefon. På vilket sätt är det en viktig detalj?
46. Ester är inte Joels vän i alla lägen. Ge exempel från texten när Joel påminns om det.

Arbeta med eget skrivande – uppgifter till sidorna 204-255

- Status och makt spelar stor roll i klassen Ester och Joel går. Tänk dig en arbetsplats, till exempel ett kontor eller en ICA-butik.
- a) Beskriv hur en superjobbig chef med hög status och makt tittar på och pratar med en anställd med låg status och nästan ingen makt.
- b) Beskriv tvärtom hur en kaxig anställd med hög status tittar på och pratar med en livrädd chef med låg status.
- I texten står: Joel tänker att om det är något i världen han vet allt om så är det hur det är att gå omkring och vara rädd hela tiden. Han är typ expert på det. (s. 239-240) Skriv en lista över de 3 känslor du oftast har,

som du är typ expert på. Välj en av känslorna och beskriv en situation då du har känslan.

Textfrågor sidorna 256-280

47. I vilken mening verkar allt vända i berättelsen? Man kan kalla det texten vändpunkt.

48. I texten står: *Men så feg får man väl ändå inte vara att man ljuger för att skydda den som slåss.* (s. 270). Vad tror du det är som ändå gjort att både Joel och Ester hållit tyst om slagen de fått?

49. Varför kom polisen hem till Esters familj?

50. Varför har Joels mamma inte tidigare bett honom komma upp till henne i Umeå?

Efter läsningen

Här nedan kommer förslag på frågeställningar att arbeta. Du väljer om ni arbetar med det som samtal eller om eleverna skriver utifrån frågeställningarna.

- Under hur lång tid utspelar berättelsen? Vilka bevis i texten har du använt för att komma fram till ditt svar?
- På vilket sätt är titeln *Allt som inte syns* passande för bokens handling?
- Hur ändras olika relationer under berättelsens gång? Exempelvis Joel och Esters, Sebastian och Joels, Esters och Elias, Ester och hennes mammas.
- På vilket sätt påminner boken om andra böcker och filmer eller lätttexter du känner till?

Avslutande uppgifter

Spellistan

Välj 3-5 låtar som du tycker passar händelser i boken. Beskriv en händelse i boken och en låt du tycker passar. Tänk på att förklara varför du tycker att låten passar till händelsen. Öva på att källhänvisa.

Rita den dramatiska kurvan

Gör en tidslinje över händelserna i boken.

- Inledningen
- Vilka händelser förändrar läget?
- Vilka händelser visar att mobbingen blir värre och värre?
- Vilken händelse vänder allt?
- Slutet

Tal till lärare

Skriv ett övertygande och peppande tal till lärare om hur de kan skapa god stämning i en klass och få alla att känna sig välkomna i gemenskapen. Vad ska de göra? Vad ska de inte göra?

Åskådarens roll

Vilken roll spelar den som inte gör något? Utgå från citatet nedan av Hannah Arendt och citaten från boken. Diskutera vilken roll och ansvar personerna i boken har.

”Den sorgliga sanningen är att mest ondska skapas av människor som inte bestämt sig för om de ska vara goda eller onda.”

Hannah Arendt¹

”Och resten av klassen är som en flock gnuer som bara kutar åt det håll alla andra kutar utan att ens kolla vart de är på väg.”

Allt som inte syns, s. 263-264²

”- Asså..., börjar Sebastian igen. När blev du och Ester bästisar? Joel rycker på axlarna. Han minns Sebastians ansikte bland de andra, som en inspelad film från flygturen mot stengolvet.

- Kanske när hon tyckte att ni var taskiga en gång för mycket, säger Joel.

- Men jag gjorde ju inget, säger Sebastian.

- Nej, säger Joel. exakt.”

Allt som inte syns, s. 272³

---

1 refererad på sida 6 i bilderboken ”Alla frågar sig varför” av Eva Susso och Anna Höglund, 2017, Lilla Piratförlaget.

2 Katarina von Bredow, 2021

3 Katarina von Bredow, 2021